

Drets i Llibertats Fonamentals (20612)

Titulació/estudi: Grau en Dret

Curs: 1

Trimestre: 3r

Nombre de crèdits ECTS: 6

Hores de dedicació de l'estudiant: 150

Llengua o llengües de la docència: castellà i català

Professor: Víctor Ferreres, Enric Fossas, Diane Fromage, Ferran Torres, Juan Toscano, Ramon Riu

1. Presentació de l'assignatura

L'assignatura consisteix en l'estudi del sistema de protecció dels drets fonamentals en l'ordenament jurídic espanyol. Aquest estudi inclourà l'anàlisi dels mecanismes previstos en la Constitució espanyola de 1978 per protegir els drets fonamentals, el desenvolupament legislatiu dels mateixos, així com la incidència dels sistemes de protecció dels drets humans (europeus i internacionals) en l'ordenament jurídic espanyol.

En finalitzar el curs l'estudiant ha de conèixer el concepte i nocions bàsiques del què s'ha d'entendre com drets fonamentals, la seva relació amb el constitucionalisme i amb el moviment internacional dels drets humans. Així mateix, ha de conèixer els mecanismes de protecció i garantia que preveu la Constitució espanyola de 1978 i la seva interrelació amb els sistemes europeus de protecció de drets fonamentals. Per últim, l'estudiant haurà d'assolir unes nocions bàsiques sobre el contingut dels principals drets fonamentals reconeguts en el nostre ordenament jurídic. Per al seguiment de l'assignatura caldrà desenvolupar competències relatives a la capacitat de comprensió i anàlisi de textos constitucionals històrics i vigents, jurisprudència constitucional i articles doctrinals, així com la capacitat d'aplicar les estructures d'argumentació constitucional a la resolució de conflictes i a la crítica institucional.

2. Competències que s'han d'assolir

Competències generals	Competències específiques
Instrumentals	1. Coneixement i anàlisi del concepte de dret fonamental en el context del constitucionalisme i el moviment internacional dels drets humans.
1. Capacitat d'anàlisi i síntesi	
2. Comunicació oral i escrita en la pròpia llengua	2. Coneixement i anàlisi del sistema de protecció de drets fonamentals en la Constitució espanyola de 1978: classificació constitucional dels drets, titularitat i exercici,
3. Resolució de casos	límits al legislador en la seva llibertat de
4. Capacitat d'organització i	

planificació	configuració, garanties jurisdiccionals i institucionals, el recurs d'empara.
5. Capacitat de gestió de la informació	3. Comprensió i anàlisi de la projecció i interrelació del sistema de protecció de drets fonamentals a Europa en l'ordenament jurídic espanyol. En especial, estudi del Conveni Europeu de Drets Humans i de la Carta de Drets Fonamentals de la Unió Europea.
Interpersonals	
7. Raonament crític	
8. Treball en equip	
9. Capacitat de treball en un context internacional	4. Estudi del significat i abast dels principals drets fonamentals: el principi d'igualtat, els drets de l'àmbit individual i privat, la llibertat d'expressió i informació, els drets polítics i de participació, la tutela judicial efectiva, el principi de legalitat penal i els drets de contingut econòmic i social.
Sistèmiques	
10. Habilitat per a treballar de forma autònoma.	5. Capacitat d'aplicació dels arguments constitucionals a la resolució de problemes concrets on es vegin implicats drets fonamentals.
11. Sensibilitat cap a temes de la realitat sociopolítica.	

3. Continguts

TEMA 1. Els drets fonamentals: evolució i concepte

Estat constitucional i drets. El Dret Internacional dels Drets Humans. Concepte de drets fonamentals: la indisponibilitat pel legislador. Les disposicions que enuncien drets: regles i principis. La interpretació dels drets fonamentals. Ponderació i proporcionalitat. Tipologia dels drets.

TEMA 2. Els drets fonamentals en la Constitució Espanyola de 1978

L'estructura del Títol I de la CE. Drets fonamentals, garanties institucionals i principis rectors de la política social i econòmica. El diferent tractament constitucional dels drets fonamentals del Capítol II del Títol I de la CE. Drets fonamentals i Estat autonòmic: els drets en els Estatuts d'Autonomia. Els deures dels ciutadans: tractament constitucional i projeccions normatives.

TEMA 3. Titularitat i exercici dels drets fonamentals

Marc conceptual. L'estatut constitucional dels estrangers. Persones jurídiques i drets fonamentals. Menors i incapaços. L'eficàcia vertical i horitzontal dels drets fonamentals.

TEMA 4. La configuració normativa dels drets fonamentals

Reserva de llei i drets fonamentals. El "contingut essencial" dels drets fonamentals. Els límits als drets fonamentals. La suspensió dels drets fonamentals.

TEMA 5. Les garanties jurisdiccionals i institucionals dels drets fonamentals

Tutela dels drets i divisió de poders: les garanties davant el legislador, davant l'Administració Pública i davant el Poder Judicial. El procediment judicial preferent i sumari. Els procediments especials. El recurs d'empara davant el Tribunal Constitucional: legitimació activa, drets objecte de protecció, actes recurribles, "l'especial transcendència constitucional" del recurs. Els efectes de la sentència d'empara. Les garanties institucionals: el Defensor del Poble i les figures similars en les comunitats autònomes.

TEMA 6. Els drets fonamentals a Europa i la seva projecció en l'ordenament espanyol

El Conveni Europeu de Drets Humans: els drets protegits. La seva garantia jurisdiccional: el Tribunal Europeu de Drets Humans. El Dret de la Unió Europea: la Carta dels Drets Fonamentals de la Unió Europea. L'impacte del Dret europeu en l'ordenament espanyol: l'article 10.2 de la Constitució.

Tema 7. El principi d'igualtat

La igualtat davant la llei i l'Estat constitucional. La igualtat en la llei. La igualtat en l'aplicació de la llei. Discriminació i tracte diferenciat. Les accions afirmatives.

Tema 8. Els drets d'àmbit individual i privat

El dret a la vida i a la integritat física i moral. La llibertat ideològica i religiosa. Els drets de l'esfera privada: intimitat, honor, pròpia imatge, inviolabilitat del domicili i secret de les comunicacions. Llibertat personal i habeas corpus. Llibertat de circulació i residència. El dret a contreure matrimoni.

Tema 9. La llibertat d'expressió i d'informació

El diferent objecte de la llibertat d'expressió i del dret a la informació. La "veracitat" informativa; els drets dels periodistes. La prohibició de censura prèvia i el segrest judicial de publicacions. Els límits dels drets a la lliure expressió i a la informació. La lliure creació artística i científica.

Tema 10. Els drets polítics i de participació

Els drets de reunió i manifestació. El dret d'associació: els partits polítics. El dret a participar en els assumptes públics i a accedir als càrrecs públics. El dret de sufragi. El dret de petició.

Tema 11. La tutela judicial efectiva. El principi de legalitat penal

El dret a la tutela judicial efectiva sense indefensió. Les garanties del procés. El dret fonamental al jutge imparcial. El principi de legalitat en matèria penal i sancionadora.

Tema 12. Drets de contingut social i econòmic

El contingut constitucional del dret a l'educació. La llibertat d'ensenyament i els principis constitucionals. L'autonomia universitària. El dret al treball. La llibertat sindical. El dret de vaga. El dret a la propietat privada. La llibertat d'empresa.

4. Avaluació

Criteris d'avaluació generals

Les competències desenvolupades per l'alumne seran avaluades a través d'una prova final on es mostri l'adquisició dels coneixements suficients per a superar l'assignatura. A la prova final l'alumne haurà de demostrar el coneixement, capacitat d'anàlisi de conceptes bàsics de la teoria de la constitució, l'organització del poder públic i les fonts del dret. A la prova final també es posaran de manifest competències instrumentals com la capacitat d'anàlisi i síntesi, de comunicació escrita, i competències interpersonals com el raonament crític.

Les activitats programades en el subgrup seran objecte d'una avaluació contínua amb el lliurament del treball realitzat al final de la sessió i la participació a classe. En les activitats de subgrup, a més de les competències específiques de l'assignatura i de les instrumentals esmentades, es requerirà que l'alumne mostri les capacitats d'organització i planificació i de gestió de la informació, així com el raonament crític, la capacitat de treball en un context internacional, l'aprenentatge autònom i la sensibilitat cap a temes de la realitat socio-política susceptibles de ser analitzats a través dels conceptes exposats.

La prova final equival a un 60% de la nota final. L'avaluació contínua de les activitats de subgrup equival a un 40% de la nota final. Per a què la nota de l'avaluació contínua faci mitjana amb la nota de l'examen, cal obtenir com a mínim 4,5 punts (sobre 10) a l'examen. Per aprovar l'assignatura, cal que el resultat de la mitjana d'ambdues parts sigui com a mínim un 5 (sobre 10 punts).

L'alumne que no hagi aprovat l'assignatura podrà recuperar aquella part que hagi suspès mitjançant la superació d'una prova de recuperació. Per poder presentar-se a la mateixa, en tot cas haurà d'haver realitzat almenys la meitat de les pràctiques durant el curs i dut a terme la prova final.

5. Bibliografia i recursos didàctics

5.1. Bibliografia bàsica

DIEZ-PICAZO, L., *Sistema de derechos fundamentales*, Thomson Civitas, Cizur Menor, 3^a ed., 2008.

LÓPEZ GUERRA, L. i d'altres, *Dret constitucional*. Vol I: L'ordenament constitucional. Drets i deures dels ciutadans, Tirant lo Blanch, València, 8^a ed., 2010.

5.2. Bibliografia complementària

BASTIDA FREIJEDO, F. (coord.), *Teoría general de los Derechos Fundamentales en la constitución Española de 1978*, Tecnos, Madrid, 2004.

GARCIA ROCA, J. y SANTOLAYA, P. *La Europa de los Derechos: El Convenio de Derechos Humanos*, CEPC, Madrid, 2009.

GIMENO SENDRA, V.; TORRES DEL MORAL, A.; MORENILLA ALLARD, P.; DIAZ MARTÍNEZ, M., *Derechos fundamentales y su protección jurisdiccional*, Colex, Madrid, 2007.

JIMENEZ CAMPO, J., *Derechos fundamentales. Concepto y garantías*, Trotta, Madrid, 1999.

SAIZ ARNAIZ, A., *La apertura constitucional al Derecho Internacional y Europeo de los Derechos Humanos. El art. 10.2 de la Constitución española*, Madrid, 1999

5.3. Recursos didàctics

Web de l'àrea de Dret Constitucional del Departament de Dret de la UPF.

6. Metodologia

Per assolir els objectius d'aprenentatge l'estudiant haurà d'assistir i participar activament a les sessions presencials tot havent preparat els continguts dels diversos materials. Serà fonamental que desenvolupi la capacitat de comprensió dels textos i d'argumentació en els termes de l'assignatura.

La metodologia d'aprenentatge que es segueix a aquesta assignatura combina el treball presencial, realitzat dins de l'aula (en grup i en subgrup) amb activitats que l'estudiant haurà de realitzar fora de l'aula (bé de forma dirigida, bé de manera autònoma). Les activitats planificades en aquesta assignatura són les següents:

a) Treball presencial

Classes en grup: Seguiment de l'exposició i participació activa a través del plantejament de preguntes i dels debats. Formulació de dubtes derivats de la preparació de les classes a través de lectures prèvies. Demostrar la comprensió dels conceptes exposats.

Activitats de subgrup: Desenvolupament de les activitats programades i de les línies de discussió a partir dels materials i de la resolució de casos pràctics. Demostració de la capacitat d'anàlisi i de crítica.

Prova final: Demostrar que s'han adquirit les competències requerides.

b) Hores de treball dirigit

Classes en grup: Preparació de les lectures que ajuden a la comprensió dels continguts de les classes en grup. Reflexió crítica sobre les lectures i els conceptes explicats.

Activitats de subgrup: Preparació de les activitats programades a través de la recerca i lectura de textos legals, jurisprudencials i doctrinals i la resolució de casos pràctics.

Preparació dels dubtes específics de l'activitat.

c) Hores de treball autònom

Estudi i comprensió de les lectures proposades i de tots els conceptes analitzats. Desenvolupament de la capacitat crítica a través de l'aplicació de les estructures d'anàlisi i d'argumentació a la realitat socio-política.

d) Càlcul del volum de treball previst:

Crèdits ECTS: 6

Volum total de treball de l'estudiant: 150 hores (25 hores per crèdit ECTS).

Distribució del volum de treball de cada estudiant:

1) Hores de treball presencial: 50 hores.

30 h. de sessions en Grup:

1 hora de presentació de l'assignatura

28 hores de participació en classe teòrica de Grup

18 h. de participació en activitats en Subgrup

2 hores per a la prova final

2) Hores de treball dirigit: 60 hores

32 hores d'activitats programades prèvies i posteriors a les classes de grup.

28 hores d'activitats programades prèvies i posteriors a les activitats en subgrup.

3) Hores de treball autònom: 40 hores

4 h. de lectura del Pla Docent i preparació de la bibliografia de l'assignatura.

36 h. hores de lectura del manual i estudi personal.

7. Programació d'activitats

Setmana	Activitat a l'aula	Activitat fora de l'aula
	<i>agrupament / tipus d'activitat</i>	<i>agrupament / tipus d'activitat</i>
Setmana 1	Sessió 1 Els drets fonamentals: evolució i concepte	Lectura i anàlisi dels materials
	Sessió 2 Els drets fonamentals en la Constitució Espanyola de 1978	Lectura i anàlisi dels materials
Setmana 2	Sessió 1 Els drets fonamentals en la Constitució Espanyola de	Lectura i anàlisi dels materials

	1978	Preparació pràctica 1
	Pràctica 1	
Setmana 3	Sessió 1 Titularitat i exercici dels drets fonamentals	Lectura i anàlisi dels materials
	Sessió 2 La configuració normativa dels drets fonamentals	Lectura i anàlisi dels materials
	Pràctica 2	Preparació pràctica 2
Setmana 4	Sessió 1 Les garanties jurisdiccionals i institucionals dels drets fonamentals	Lectura i anàlisi dels materials
	Pràctica 2	Preparació pràctica 2
Setmana 5	Sessió 1 Les garanties jurisdiccionals i institucionals dels drets fonamentals	Lectura i anàlisi dels materials
	Sessió 2 Els drets fonamentals a Europa i la seva projecció en l'ordenament espanyol	Lectura i anàlisi dels materials
	Pràctica 3	Preparació pràctica 3
Setmana 6	Sessió 1 Els drets fonamentals a Europa i la seva projecció en l'ordenament espanyol	Lectura i anàlisi dels materials
	Pràctica 3	Preparació pràctica 3
Setmana 7	Sessió 1 El principi d'igualtat	Lectura i anàlisi dels materials
	Sessió 2 Els drets d'àmbit individual i privat	Lectura i anàlisi dels materials
	Pràctica 4	Preparació pràctica 4
Setmana 8	Sessió 1 La llibertat d'expressió i d'informació	Lectura i anàlisi dels materials
	Pràctica 4	Preparació pràctica 4
Setmana 9	Sessió 1 Els drets polítics i de participació	Lectura i anàlisi dels materials
	Sessió 2 La tutela judicial efectiva. El principi de legalitat penal	Lectura i anàlisi dels materials
	Pràctica 5	Preparació pràctica 5
Setmana 10	Sessió 1 Drets de contingut	Lectura i anàlisi dels materials

	social i econòmic	materials
	Pràctica 5	Preparació pràctica 5